

3 mrt 6 minuten om te lezen

Uitgelicht : Fries Museum

In de rubriek Uitgelicht laten we regelmatig een Koploper, partner of lid van ons Koplopersteam aan het woord. Wie zijn ze, wat beweegt ze en wat hebben ze met het Koploperproject?

Bauke Feenstra van de Hanzehogeschool en lid van het projectteam van Het Koploper Alumni Netwerk Noord-Nederland (Het KANNN) ging in gesprek met Lisa Klompe, duurzaamheidscoördinator van het Fries Museum. Samen met Stadsschouwburg De Harmonie en een aantal andere gastvrijheidsbedrijven deed ze mee aan het eerste Koploperproject voor de gastvrijheidssector in Friesland. Dit project wordt uitgevoerd in partnership met Circulair Friesland, Toerisme Alliantie Friesland, Ynbusiness en de provincie Fryslân. Op dit moment is een tweede groep actief.

Duurzaamheidscoördinator Lisa Klompe van het Fries Museum

Wat doe je bij het Fries Museum?

Ik werk al 9 jaar bij het museum, maar sinds een jaar ben ik naast projectleider tentoonstellingen ook duurzaamheidscoördinator. Vorig jaar hebben we een Green Team opgezet. Daarin zitten 14 enthousiaste

collega's uit alle verschillende afdelingen. Afgelopen jaar zijn er meerdere sessies geweest met het Green Team en ook dit jaar komen we weer een aantal keren samen. Dit najaar gaan we een afspraak maken met andere musea in het land om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren. Als duurzaamheidscoördinator ben ik aanjager van het Green Team en aanspreekpunt van de organisatie over alles met betrekking tot duurzaamheid. Ik adviseer het managementteam en zorg dat het beleid rondom duurzaamheid zich verder ontwikkelt.

Hoe hebben jullie duurzaamheid ingebed in de organisatie?

Vanuit de medewerkers en de ondernemingsraad werd al heel lang aangedrongen om meer aan duurzaamheid te gaan doen. Het belang van duurzaamheid werd altijd erkend, maar het kost tijd om echt aan de slag te gaan met zo'n divers en specialistisch onderwerp, als je daar niet specifiek iemand voor hebt. Door corona zijn er in eerste instantie andere prioriteiten gesteld aan de besteding van de middelen. Zo is er eerst voor gezorgd dat het personeel op een prettige en efficiënte manier kon thuiswerken. Sinds 2022 is er weer meer aandacht voor duurzaamheidsacties. Ook het feit dat landelijk in de cultuursector (onderzoeks-)trajecten op het gebied van duurzaamheid in een stroomversnelling zijn gekomen, heeft hierbij een rol gespeeld. Thema's als diversiteit, inclusie en circulariteit staan centraal en het Fries Museum is hier actief bij betrokken via verschillende gremia en congressen. De directie ziet het belang in van noordelijke vertegenwoordiging door het Fries Museum en daarom is mijn trekkersrol als coördinator van belang.

Het Green Team van het Fries Museum

Welke concrete stappen hebben jullie ondernomen m.b.t. duurzaamheid?

Ons gebouw is vrij nieuw en gebruikt geen aardgas. We hebben een warmte-koude installatie en kopen Nederlandse stroom in uit wind- en zonne-energie. Ondanks dat het pand heel duurzaam is, hebben we wel hoge kosten vanwege de hoge stroomprijzen. Net als veel andere organisaties voorzien we wel een zorgelijke situatie, omdat het niet duidelijk is wat de energierekening volgend jaar gaat doen. Ook hebben we hoge exploitatiekosten door het beheer van onze grote collectie. Daar komt bij dat het gebouw veel onderhoud- en beheerskosten met zich meebrengt, waaraan de structurele, terugkerende exploitatiegelden besteed worden. Hierdoor houden we niet genoeg geld over om tentoonstellingen ter grootte van Alma-Tadema en Escher te kunnen maken, zoals we dat konden doen toen er extra geld was voor cultuur tijdens Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018.

Ook op andere vlakken werken we aan verduurzaming, zoals onze inkoop. Een voorbeeld is dat het kantoormeubilair nu is afgeschreven. Hiervoor zoeken we met een extern adviesbureau naar duurzame oplossingen. Daarnaast onderzoeken we hoe we de tentoonstellingsopbouw meer circulair kunnen maken. Een ander actiepunt betreft het opleveren van een communicatieplan dat we in de loop van komend jaar steeds verder gaan uitrollen.

Het prachtige pand van het Fries Museum in Leeuwarden (foto: Ruben van Vliet)

Tegen welke uitdagingen loop je aan bij verduurzaming?

Musea zijn bereid om over te gaan naar een duurzame bedrijfsvoering, maar daar moeten dan middelen voor vrij gemaakt worden door overheden en fondsen. Het is voor musea al moeilijk genoeg om aan het einde van elke beleidsperiode weer in onzekerheid te zitten over hoe je verder kan. Duurzaamheid is mijns inziens een thema dat de hoogste prioriteit zou moeten hebben en waar voor de langere termijn geld voor vrij gemaakt zou moeten worden, óver regeringsperiodes heen. Ik pleit ervoor om meer geld structureel toe te wijzen aan de cultuursector en hierbij te kiezen voor een methode waarbij de sector zelf de middelen rechtstreeks kan aanwenden in plaats van inzet via advies-, en accountantsbureaus e.d. Hierbij zou je kunnen denken aan een constructie waarbij grotere musea een 'zorgplicht' hebben t.a.v. de kleinere musea.

Bovendien zouden organisaties (in welke sector dan ook), daar verantwoording voor moeten afleggen, zodat de doelen ook daadwerkelijk worden nageleefd. Net als voor iedereen en elke organisatie, geldt ook voor een museum: duurzame keuzes maken is helaas toch vaak duurder. Denk bijvoorbeeld aan inkoop van materialen voor tentoonstellingsbouw. Er wordt van ons verwacht om bij grote tentoonstellingen met een innovatief en duurzaam ontwerp te komen. Met de beperkte personele capaciteit en de onzekerheid over de subsidieverlening kan niet goed vooruit gepland worden. Vaak wordt laat begonnen, waardoor de mogelijkheden om te zoeken naar duurzame initiatieven niet of onvoldoende benut worden en niet zorgvuldig genoeg een afweging kan worden gemaakt over kosten en duurzame alternatieven. Hierin bestaan eveneens mogelijkheden als de sector meer kan samenwerken. Er is genoeg creativiteit om duurzamere tentoonstellingen te ontwerpen.

Overigens zijn we wel erg geoefend in hergebruik, maar er kunnen zeker nog stappen gemaakt worden. Wat we al heel goed doen is dat we zoveel mogelijk lokaal inkopen, zodat het (belasting)geld dat wij uitgeven zoveel mogelijk terugvloeit in de lokale economie. Bij het transport (met name van kunstobjecten in bruikleen) zal in de nabije toekomst een duurzamere werkwijze moeten ontstaan in de kunstwereld. Wij gaan duurzaamheid in onze bruikleencontracten nu nog nadrukkelijker opnemen, zodat het gesprek hierover vaker gevoerd zal worden dan nu soms het geval is in de waan van de werkdag. En zo zijn er veel meer vlakken waarop duurzamer gewerkt kan worden. Verduurzaming in de culturele sector zit (eindelijk) echt in een snelkookpan. Terecht ook natuurlijk, klimaatverandering is het meest urgente probleem van deze tijd: op een verschroeide aarde bestaat immers geen kunst. Het debat en de kennisdeling is nu losgebarsten, *bottle necks* worden steeds inzichtelijker en de bereidheid om duurzame keuzes te maken is groot in de sector, en dat stemt mij hoopvol!

Impressie van de expositie Fertile Grounds over de rol van veenweidegebieden in een duurzame toekomst. De expositie is tot 10 april 2023 te zien in het Fries Museum.

Wat zijn jullie ambities met betrekking tot duurzaamheid?

Dit jaar willen we onze ambities op het gebied van duurzaamheid concreter gaan formuleren. Friesland is de meest circulaire regio van Nederland en heeft ambities om in 2025 de meest circulaire regio van Europa te zijn. Daarbij willen we graag samen optrekken met de provincie. Dat is een logische keuze. We streven immers naar dezelfde SDG's en worden bekostigd door gemeenschapsgeld, dus we willen hier als Fries Museum graag een voorbeeldfunctie in vervullen.

Het is hoognodig dat (culturele) organisaties duurzaamheid beter gaan inbedden in hun beleid. Bij het Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof werken we hier nu hard aan, met de leden van het Green Team uit de verschillende afdelingen als kartrekkers. Steeds stellen we daarbij de vraag: kunnen we milieuvriendelijkere keuzes maken?, wat betekent dat voor de kosten?, zijn dit de juiste partijen om mee samen te werken? etc. Een belangrijke pijler op de korte termijn is dat we beter gaan uitdragen wat we allemaal al wel goed doen, want dat is behoorlijk wat. Op beleidsniveau zullen we ambities moeten uitspreken, concrete doelen moeten stellen en zorgen dat de middelen beschikbaar zijn om ze na te streven. Het is niet altijd even makkelijk, maar ik merk aan iedereen - van directie tot de medewerkers, de sector én de regio - dat we hier met energie en enthousiasme actief aan kunnen gaan werken.

Wat heeft het Koploperproject jullie gebracht?

Het Koploperproject heeft ertoe geleid dat duurzaamheid veel meer prioriteit heeft gekregen binnen de organisatie. We hebben nu een praktische duurzaamheidsagenda, waarmee we de komende tijd uit de voeten kunnen. Interessant was dat uit de nulmeting van het project naar voren kwam dat het bezoekersverkeer een groot aandeel in onze CO2-footprint heeft. We stimuleren bezoekers nu nog actiever om milieuvriendelijke keuzes te maken. Het is wel een interessante vraag waar je verantwoordelijkheid als museum begint en eindigt. Je wilt wel stimuleren, maar niet te belerend zijn.

Wat verwacht je van Het KANNN?

Het contact houden met andere Koplopers houdt je scherp en door kennis en ervaringen te delen krijg je weer nieuwe inzichten. Gelet op onze beperkte middelen is het wel zaak dat de deelnamekosten niet te hoog zijn. Het moet niet zo zijn dat we daardoor minder geld hebben voor het maken van een nieuwe tentoonstelling. Zo konden wij door een financiële bijdrage van de provincie deelnemen aan het Koploperproject. Dat was fantastisch.

Het KANNN

Wil je meer weten over het alumninetwerk voor Koplopers, [kijk dan hier](#).